

#OdPodstaw

Porozmawiamy o podstawach programowych

ZAJĘCIA PRAKTYCZNO- -TECHNICZNE

propozycje zmian w podstawie programowej

sierpień 2025

**Przedmiot przewidziany w klasach IV–VI
szkoły podstawowej w wymiarze 2 godzin tygodniowo**

Materiał nie jest pełną wersją podstawy programowej zajęć praktyczno-technicznych. Zawiera jej kluczowe fragmenty, opis i kierunek najważniejszych zmian. Projekt nowej podstawy przygotowany przez IBE PIB zostanie zaprezentowany i przekazany do Ministerstwa Edukacji Narodowej we wrześniu 2025 roku.

Nowa podstawa programowa zacznie obowiązywać od 1 września 2026 roku w klasach IV szkoły podstawowej.

DLACZEGO ZMIENIAMY OBECNĄ PODSTAWĘ PROGRAMOWĄ?

Nowa podstawa programowa **zajęć praktyczno-technicznych** (poprzednio **techniki**) jest potrzebna, ponieważ obecna wersja:

- **jest zbyt rozbudowana i teoretyczna**

37% nauczycieli i nauczycielek techniki ocenia ją jako zbyt obszerną oraz wskazuje, że nadmiar treści teoretycznych utrudnia realizację zajęć praktycznych i rozwijanie kompetencji uczniów.

- **nie odpowiada realiom życia codziennego uczniów/uczennic**

Nauczyciele postulują, aby zajęcia praktyczno-techniczne uczyły rzeczy potrzebnych w życiu, m.in.: samodzielności, korzystania z narzędzi, rozwiązywania problemów, pracy zespołowej, planowania i działania.

- **pozostawia zbyt mało czasu na działania praktyczne**

W wielu szkołach technika realizowana jest w wymiarze jednej godziny tygodniowo. Nauczyciele podkreślają, że to za mało, by uczyć w sposób angażujący i rozwijający. Proponują m.in. prowadzenie lekcji w systemie blokowym (np. 2×45 minut zamiast 1×45 minut tygodniowo).

- **jest za mało elastyczna i nie zostawia przestrzeni dla nauczyciela**

9,7% nauczycieli i nauczycielek czuje, że podstawa jest zbyt szczegółowa i ogranicza ich autonomię. Wielu z nich chce mieć możliwość dostosowania treści do potrzeb uczniów i lokalnych warunków.

- **zawiera treści wymagające aktualizacji**

Nauczyciele postulują uwzględnienie nowoczesnych technologii, zagadnień ekologicznych, zrównoważonego rozwoju oraz lepsze powiązanie z innymi przedmiotami (np. informatyką).

Ponadto:

- **potrzebujemy szkoły, która buduje kompetencje przyszłości**

Nowa podstawa ma wzmacniać rozwój kompetencji poznawczych, społecznych i osobistych uczniów – takich jak rozwiązywanie problemów, myślenie kreatywne i krytyczne, współpraca, samodzielność i sprawczość.

■ to część większej zmiany w edukacji

Reforma podstaw programowych opiera się na *Profilu absolwenta i absolwentki*, który stawia w centrum ucznia jako osobę zdolną do działania i odpowiedzialną za swój rozwój. **Zajęcia praktyczno-techniczne** (dawniej technika) – jako przedmiot praktyczny i interdyscyplinarny – mają w tym procesie szczególną rolę.

DYDAKTYKA: WIEDZA, KOMPETENCJE I SPRAWCZOŚĆ

Nowa podstawa programowa zajęć praktyczno-technicznych została opracowana w oparciu o wartości i cele określone w *Profilu absolwenta i absolwentki (etap I: przedszkole i szkoła podstawowa)*. Dokument ten wskazuje kierunek całościowej zmiany w edukacji – ku szkole, która nie tylko przekazuje wiedzę, ale przede wszystkim wspiera rozwój osoby zdolnej do działania, podejmowania decyzji, dbania o siebie i innych oraz odnajdywania się w dynamicznie zmieniającym się świecie.

Zajęcia praktyczno-techniczne – jako przedmiot oparty na działaniu, doświadczaniu i rozwiązywaniu problemów – mają szczególne znaczenie w realizacji tej wizji.

Zajęcia praktyczno-techniczne mają na celu rozwijanie następujących kompetencji:

■ fundamentalnych

Uczniowie uczą się precyzyjnego posługiwania się językiem w kontekście technicznym, analizują instrukcje, opisują procesy i współpracują w zespole. Rozwijają umiejętności matematyczne (pomiar, obliczenia, proporcje, planowanie kosztów) oraz cyfrowe (korzystanie z prostych aplikacji projektowych, wyszukiwanie informacji technicznych, bezpieczna praca z urządzeniami cyfrowymi).

■ poznawczych

Nowa podstawa kładzie nacisk na myślenie krytyczne, kreatywne oraz rozwiązywanie problemów. Uczniowie uczą się stawiać pytania, formułować hipotezy, testować rozwiązania, analizować rezultaty i wyciągać wnioski.

Technika dzięki temu nie jest już zbiorem definicji, lecz staje się praktycznym narzędziem do rozumienia i zmieniania otaczającego świata.

■ **społecznych**

Praca w parach i zespołach, podział ról, wspólna realizacja projektów i udzielanie sobie informacji zwrotnej są integralną częścią zajęć. Zajęcia praktyczno-techniczne rozwijają umiejętność współpracy, komunikacji i działania na rzecz dobra wspólnego.

■ **osobistych**

Uczniowie i uczennice uczą się planować swoje działania, zarządzać czasem i materiałami, a także wytrwale dążyć do celu. Podejmują decyzje, biorą odpowiedzialność za własną pracę i rozwijają zdolność do autorefleksji. Wątki związane z bezpieczeństwem, higieną pracy i rozwojem zainteresowań są ważną częścią podstawy programowej.

■ **związanych ze sprawczością**

Kluczową ideą nowej podstawy jest przekonanie, że uczniowie powinni mieć realny wpływ – na przebieg zajęć, na efekty swojej pracy, a także na otoczenie. Tworząc, konstruując, planując i realizując własne projekty, uczniowie doświadczają poczucia skuteczności i sensu działania. Zajęcia stają się przestrzenią, w której można popełniać błędy, wyciągać z nich wnioski i odnosić sukces – indywidualny i zespołowy.

Prowadzenie zajęć praktyczno-technicznych opiera się na praktycznym poznawaniu „cyklu życia wytworu technicznego”, który obejmuje: rozpoznanie potrzeby stworzenia produktu, zaprojektowanie go, skonstruowanie, wykonanie, użytkowanie oraz utylizację bądź recykling.

Przedmiot wspiera edukację przedzawodową, ułatwiając uczniom rozpoznanie własnych predyspozycji technicznych oraz umożliwiając świadomy wybór dalszej ścieżki edukacyjnej i zawodowej. Ponadto kształtuje i rozwija umiejętności potrzebne w życiu codziennym uczniów, obejmujące praktyczną i bezpieczną obsługę urządzeń oraz regulację, konserwację i drobne naprawy.

Na zajęciach praktyczno-technicznych uczniowie zdobywają wiedzę na temat zasad zrównoważonego rozwoju środowiska technicznego oraz umiejętności ich zastosowania. Uczą się, jak określać wpływ techniki na środowisko, klimat i zdrowie ludzi oraz poznają podstawowe zasady oceny „cyklu życia produktu”. Takie podejście rozwija kompetencje zielone.

Realizacja zajęć praktyczno-technicznych umożliwia wykorzystanie w praktyce wiedzy z przedmiotów przyrodniczych (biologii, geografii, chemii, fizyki), matematyki, informatyki czy nawet języka polskiego i angielskiego.

GŁÓWNE ZMIANY

Nowa podstawa została zaprojektowana tak, by umożliwić elastyczne dostosowanie treści i form pracy do potrzeb uczniów oraz warunków szkoły. Opiera się na zasadzie spiralności – powracające treści są pogłębiane i rozszerzane wraz z wiekiem i możliwościami uczniów. Równocześnie zapewnia przejrzystą strukturę, która ułatwia nauczycielom planowanie i organizację pracy.

Zajęcia praktyczno-techniczne mają być przedmiotem nowoczesnym, otwartym i dostępnym, niezależnie od płci czy indywidualnych predyspozycji. Mają rozbudzać ciekawość, uczyć działania oraz wzmacniać poczucie własnej sprawczości i wpływu na otoczenie.

Przedmiot zajęcia praktyczno-techniczne w ramach **doświadczeń edukacyjnych rozwija** wszechstronne, **praktyczne umiejętności techniczne uczniów** i przygotowuje ich do życia w nowoczesnym, technologicznym świecie – w kontekście gospodarstwa domowego, szkoły, osiedla i miejscowości, w której żyją i się uczą.

Zajęcia te stymulują kreatywność i innowacyjność w podejmowaniu prób odtwarzania istniejących i tworzenia nowych rozwiązań technicznych, mobilizują do praktycznego rozwiązywania problemów technicznych oraz przygotowują do świadomego korzystania ze współczesnych narzędzi i nowoczesnych technologii.

- 1 • Praktyczność i użyteczność działań** – uczniowie wykonują konkretne zadania techniczne z zastosowaniem narzędzi, materiałów i urządzeń obecnych w ich codziennym otoczeniu (szkoła, dom, środowisko lokalne), ucząc się poprzez działanie.
- 2 • Przygotowanie do dorosłości** – zajęcia uczą radzenia sobie z codziennymi wyzwaniami życia – od obsługi urządzeń domowych, przez planowanie wydatków i drobne naprawy, po odpowiedzialne gospodarowanie zasobami. Wprowadzają uczniów w świat obowiązków domowych, uczą zaradności, zarządzania czasem i działania ekonomicznego. Dają poczucie: „potrafię coś wymyślić, zaplanować, wykonać i zmodyfikować”.
- 3 • Rozwijanie sprawczości** – przedmiot wspiera samodzielność ucznia, buduje poczucie wpływu na otoczenie, uczy podejmowania decyzji, planowania działań i oceny ich efektów.
- 4 • Kształtowanie postaw proekologicznych i odpowiedzialności za środowisko** – przedmiot wprowadza uczniów w ideę zrównoważonego rozwoju, recyklingu i odpowiedzialnej konsumpcji, m.in. poprzez analizę „cyklu życia” wytworu technicznego.
- 5 • Elastyczność i różnorodność treści** – nauczyciel może dostosowywać tematykę projektów do lokalnych zasobów, tradycji technicznych i zainteresowań uczniów, a także do dostępnych warunków szkolnych.

W dotychczasowym ujęciu podstawy programowej dominowało takie ujęcie celów i treści kształcenia, które mogło (i najczęściej było) interpretowane przez nauczycieli jako uczenie się o technice, z różnych punktów widzenia. Było to spowodowane nadmiarem treści przewidzianych w podstawie programowej w stosunku do liczby godzin (po jednej w klasach 4–6).

Propozycja nowej podstawy programowej zakłada:

- zmianę nazwy przedmiotu „technika” na „zajęcia praktyczno-techniczne”, akcentującą praktyczne działanie uczniów;
- zwiększenie wymiaru godzin z jednej do dwóch w klasach 4–6;
- uporządkowanie umiejętności praktycznie opanowanych przez uczniów w ramach realizowanych projektów na zasadzie „od pomysłu do wytworu”; mają to być wytwory związane z bliskim otoczeniem ucznia, np. gospodarstwem domowym (mechaniczne, elektryczne, odzieżowe czy żywnościowe);
- ograniczenie występujących w dotychczasowej podstawie programowej rozbudowanych celów z zakresu rozpoznawania i opisu działania elementów środowiska technicznego oraz planowania i realizacji;
- opanowanie przez uczniów nowych umiejętności: posługiwania się językiem technicznym, szkicowania i modelowania, obróbki materiałów (papierniczych, drzewnych, włókienniczych i żywnościowych), bezpieczne użytkowanie sprzętu spotykanego w gospodarstwie domowym oraz racjonalny recykling zużytych materiałów i urządzeń.

WYBRANE EFEKTY UCZENIA SIĘ

1 • Uczeń w środowisku technicznym

- stosuje w praktyce zasady bezpieczeństwa pracy indywidualnej i zespołowej wynikające z regulaminu pracowni technicznej i powszechnie stosowanych znaków informacji, podczas wykonywania zadań technicznych;
- posługuje się prawidłową terminologią techniczną dotyczącą urządzeń wykorzystywanych w domu, szkole i najbliższej okolicy;
- rozpoznaje rzeczywiste potrzeby i problemy życia codziennego, które można rozwiązać dzięki zastosowaniu urządzeń spotykanych w najbliższym otoczeniu.

2 • Projekty rozwiązań technicznych

Uczeń:

- wprowadza zmiany w gotowych projektach technicznych w formie szkiców technicznych wykonywanych w formie tradycyjnej lub cyfrowej, ćwicząc umiejętność modyfikowania rozwiązań technicznych zgodnie z potrzebami;
- tworzy indywidualnie lub zespołowo własne projekty techniczne w formie makiet/modeli, uwzględniając założenia projektowe i realizując proces projektowania od pomysłu do rozwiązania.

3 • Wytwory techniczne

Uczeń:

- rozpoznaje i porównuje materiały papiernicze, tekstylne, żywnościowe, drzewne, tworzywa sztuczne i metale oraz uzasadnia ich zastosowanie na podstawie właściwości i funkcji w konkretnych wytworach technicznych, z którymi pracuje;
- analizuje i omawia istniejące wytwory techniczne pod kątem zastosowanych materiałów, użytych elementów składowych, funkcji oraz sposobu ich łączenia, odwołując się do rzeczywistych przykładów.

4 • Planowanie pracy kreatywnej

Uczeń:

- planuje działania praktyczne jako uporządkowany ciąg czynności – proces technologiczny – i odnosi go do wykonywanych działań praktycznych;
- czyta rysunek techniczny, ustala liczbę, kształt i wymiary elementów składowych, dobiera materiały konstrukcyjne, szacuje koszty wykonania projektu na podstawie analizy projektu technicznego.

5 • Wykonywanie prac technicznych

Uczeń:

- praktycznie rozpoznaje i dobiera narzędzia oraz materiały, zgodnie z instrukcją obsługi i wymaganiami wytworu technicznego;
- wykonuje prace techniczne (makiety, mechanizmy, układy elektryczne, wytwory odzieżowe, żywnościowe), stosując narzędzia zgodnie z ich przeznaczeniem; przestrzega zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.

6 • Eksploatacja, regulacja i konserwacja narzędzi i urządzeń

Uczeń:

- korzysta z narzędzi i urządzeń stosowanych w domu i szkole, przestrzegając ogólnych zasad bezpieczeństwa;
- reguluje urządzenia techniczne użytkowane w życiu codziennym zgodnie z instrukcjami obsługi oraz dostosowuje ich parametry do konkretnych warunków pracy.

7 • Zrównoważony rozwój środowiska technicznego

Uczeń:

- wyjaśnia podstawowe zasady ograniczania ilości odpadów według reguły: „przemyśl, odrzuć, ogranicz, ponownie użyj, poddaj recyklingowi, napraw” oraz uzasadnia ich znaczenie w ochronie środowiska;
- analizuje „cykl życia” wytworów technicznych, uwzględniając koszty środowiskowe i finansowe na każdym etapie.

8 • Wychowanie komunikacyjne

Uczeń:

- interpretuje zasady ruchu drogowego podczas poruszania się pieszo, rowerem lub hulajnogą, rozpoznaje znaki drogowe i reaguje na sygnały w różnych sytuacjach komunikacyjnych;
- podejmuje decyzje dotyczące pierwszeństwa przejazdu na skrzyżowaniach, kierując się przepisami i zasadami bezpiecznego uczestnictwa w ruchu drogowym.

PRZYKŁADY DOŚWIADCZEŃ EDUKACYJNYCH

W całym cyklu nauczania uczniowie/uczenice realizują co najmniej cztery zadania techniczne, po jednym z każdej kategorii:

1. **konstrukcyjne** – projektują i wykonują proste konstrukcje, np. stojak na książki, lub bardziej skomplikowane konstrukcje z elementami ruchomymi, np. wiatrak, pojazd kołowy;
2. **użytkowe** – projektują i wykonują przedmioty codziennego użytku, np. organizery na biurko, pojemniki na drobiazgi, poduszka;
3. **elektryczne** – projektują i wykonują przedmioty wyposażone w proste obwody elektryczne, np. lampki, sygnalizatory, latarki;
4. **ekologiczne** – projektują i wykonują przedmioty z dodatkiem materiałów z recyklingu, z myślą o ich ponownym wykorzystaniu oraz ograniczeniu wpływu na środowisko w czasie użytkowania, np. portfele lub torby ze starych dżinsów.

Autorzy propozycji zmian w podstawie programowej zajęć praktyczno-technicznych:

- Dariusz Andrzejewski
- Judyta Cichocka
- prof. Marta Ciesielka
- Witold Jakubek
- Tomasz Peplinski
- Ewa Szemla
- prof. Wojciech Walat
- Marta Żukowska

Lista autorów i recenzentów wszystkich podstaw programowych,
które powstają w IBE PIB jest dostępna na stronie:

<https://ibe.edu.pl/pl/podstawy-programowe>

Po zapoznaniu się z tym dokumentem, uwagi dotyczące podstaw programowych
prosimy przysłać za pomocą formularza do informacji zwrotnej. Wszystkie opinie
zostaną przekazane Ministerstwu Edukacji Narodowej wraz z gotowymi projektami
podstaw programowych przygotowanych w IBE PIB.

[Link do formularza](#)

We wrześniu na stronie IBE PIB zostaną opublikowane pełne projekty podstaw
programowych, a następnie odbędzie się wysłuchanie publiczne.